

УДК 658.62.018.2

І. А. Сазонець,

д. е. н., професор, завідувач кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу,
ВНПЗ "Дніпровський гуманітарний університет"ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8032-3675>

Ю. Г. Лучанська,

викладач кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу,
ВНПЗ "Дніпровський гуманітарний університет"ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-8234-6965>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.23.45

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ "ЯКІСТЬ ТОВАРУ" ТА ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В СФЕРІ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

I. Sazonets,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department
of Tourist and Hotel and Restaurant Business, Dnipro Humanitarian University

Yu. Luchanska,

Senior Lecturer of the Department of Tourist and Hotel and Restaurant Business, Dnipro Humanitarian University

THE ESSENCE OF THE CONCEPT OF "PRODUCT QUALITY" AND THE ACTIVITIES OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN THE FIELD OF ITS GUARANTEES

Уточнено сутність категорії "якість товару". визначено, що поняття якості включає надійність та простоту використання та обслуговування, точність виготовлення, а також інші цінні характеристики. Хоча окремі з цих характеристик можна об'єктивно виміряти, з маркетингової точки зору якість слід оцінювати на основі очікувань та уявлень клієнтів.

З'ясовано, що авторитетними інституціями присуджується ціла низка премій в сфері якості. Найбільш відомими та важливими міжнародними нагородами є: Європейська премія якості (EQA), Премія Демінга (DP), Національна премія імені Малкольма Болдріджа за якість.

Найважливішими міжнародними організаціями в сфері визначення та забезпечення та є наступні: Міжнародна організація зі стандартизації (ISO), Міжнародний форум з акредитації (IAF), Міжнародна електротехнічна комісія (IEC), Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO), Міжнародна рада з координації технічних вимог до лікарських засобів для людини (ICH), Організація з промислового розвитку ООН (UNIDO), Американська асоціація якості (ASQ) та Європейська організація якості (EOQ).

It has been determined that the concept of quality includes reliability and ease of use and maintenance, manufacturing precision, and other valuable characteristics. Although some of these characteristics can be measured objectively, from a marketing perspective, quality should be assessed based on customer expectations and perceptions. Companies choose a level of quality that meets the needs of the target market and the quality level of competitors' products.

It has been established that, in accordance with Decree No. 30-93 of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 8, 1993, "On State Supervision of Compliance with Standards, Norms, and Rules and Responsibility for Their Violation," product quality is "a set of properties that reflect safety, novelty, durability, reliability, economy, ergonomics, aesthetics, environmental friendliness of products, etc., which give it the ability to satisfy the consumer in accordance with its intended purpose." This definition is fully applicable to the determination of the quality of goods.

It has been determined that well-known companies have long been applying a comprehensive quality management approach, which includes improving the quality of products and manufacturing processes at all stages of production. A number of quality awards are presented by authoritative institutions around the world. The most famous and important international awards are: The European Quality Award (EQA), established in 1992 by the European Foundation for Quality Management (EFQM), The Deming Prize (DP), established in 1951 by the Japan Union of Scientists and Engineers (JUSE), The Malcolm Baldrige National Quality Award, established on August 20, 1987, by President Ronald Reagan and named after the US Secretary of Commerce.

The most important international organizations in the field of definition and assurance are as follows: International Organization for Standardization (ISO), International Accreditation Forum (IAF), International Electrotechnical Commission (IEC), World Health Organization (WHO), International Council for Harmonisation of Technical Requirements for Pharmaceuticals for Human Use (ICH), United Nations Industrial Development Organization (UNIDO), American Society for Quality (ASQ), and European Organization for Quality (EOQ).

Ключові слова: якість товару, визначення, характеристики, премії з якості, діяльність, міжнародні організації, забезпечення.

Key words: product quality, definition, characteristics, quality awards, activities, international organizations, assurance.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Якість споживчих товарів є багатогранним економічним та технологічним феноменом, який включає в себе велику кількість факторів, таких як довговічність, надійність, продуктивність та естетична привабливість, і визначається їх здатністю задовольняти потреби та очікування споживачів. Якість будь якого продукту є практично аналогом його здатності виконувати свою функцію. Поняття якості включає надійність та простоту використання та обслуговування, точність виготовлення, а також інші цінні характеристики. Хоча окремі з цих характеристик можна об'єктивно виміряти, з маркетингової точки зору якість слід оцінювати на основі очікувань та уявлень клієнтів. Компанії не дуже часто намагаються пропонувати високоякісні продукти. Небагато хто бажає купувати високоякісні продукти, такі як дорогий автомобіль або годинник Rolex, або може собі це дозволити. Натомість компанії обирають рівень якості, який відповідає потребам цільового ринку та рівню якості продуктів конкурентів.

Окрім фактичного рівня якості, висока якість також може означати постійне надання споживачам продуктів певного рівня якості. У цьому сенсі якість означає "відсутність дефектів або відмінностей". Свого часу у відповідності до Декрету Кабінету Міністрів України від 08.04.1993 № 30-93 "Про державний нагляд за додержанням стандартів, норм і правил та відповідальність за їх порушення" було визначено, що якість продукції це "сукупність вла-

стивостей, які відображають безпеку, новизну, довговічність, надійність, економічність, ергономічність, естетичність, екологічність продукції тощо, які надають їй здатність задовольняти споживача відповідно до її призначення" [1]. Це визначення повною мірою застосовується для визначення якості товарів. При цьому в процесі вибору товару споживач ще орієнтується на конкурентну ситуацію в певній групі товарів. На теперішній час положення цього Декрету, що втратив чинність, імплементовано у Законі України "Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції" [2], а також воно використовується у багатьох методичних рекомендаціях та працях.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сазонець О.М. в понятійно-термінологічному словнику "Економіка гостинності" надає теоретичне визначення якості наступним чином: "якість — сукупність властивостей і характеристик товару та послуги, які зумовлюють його здатність задовольняти потреби споживачів" [3, с. 134]. Комплексне осмислення поняття якості товару надає Сенік Ю.І. За його думкою "сучасне поняття якість — складна властивість, що представляє собою сукупність всіх властивостей, які характеризують результати, що одержуються при споживанні об'єкта (як бажані, позитивні, так і небажані, негативні)" [4, с. 78]. Веретін А.С., Балдич Л.В. досліджували новий напрям теоретичного осмислення проблем якості товарів — інфраструктурні рішення для збереження якості продукції у ланцюгу постачання [5], Лаврук В.В., Недашківський В.М.

та інші досліджували якість продуктів харчування, як складову продовольчої безпеки країни [6].

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах сучасних процесів інтернаціоналізації ринків товарів та послуг важливою складовою визначення якості товарів є відповідна оцінка міжнародними організаціями та глобальним громадянським суспільством. Сьогодні в процесі визначення якості не можна орієнтуватися тільки на відповідність товару встановленим вимогам стандартів. Конкуренція на міжнародному ринку посилює вимоги то корисних властивостей товару та, одночасно, вимоги до його уніфікації. Тому метою представленої статті є дослідження теоретичних основ визначення якості товарів та діяльність міжнародних організацій в сфері її забезпечення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На нашу думку високоякісні товари, як правило, характеризуються кількома аспектами:

- функціональність/ефективність. Продукт оцінюється за його успішністю та ефективністю у вирішенні поставленої задачі;

- сталість. Споживачі все частіше оцінюють якість, беручи до уваги сталий розвиток бренду та етичні практики виробництва;

- довговічність та надійність. Термін експлуатації продукту та його здатність працювати стабільно та без збоїв протягом тривалого часу. Споживачі часто пов'язують якість із продуктами, які служать довго;

- зручність використання/простота експлуатації. Високоякісний продукт повинен бути простим у використанні і не вимагати надмірних зусиль для його складання або використання;

- естетика. Колір, розмір і загальний дизайн — це елементи дизайну, які впливають на сприйняття якості продукту. Продукт не повинен виглядати "дешевим і масовим";

- співвідношення ціни та якості. Споживачі часто вважають ціну показником якості і очікують вищої якості від більш дорогих продуктів. Продукт повинен забезпечувати хороше співвідношення ціни та якості;

- безпека. Споживчі товари часто підлягають регулюванню з метою забезпечення безпеки та відповідності відповідним стандартам.

Поновлений інтерес до якості продукції протягом останнього десятиліття призвів до глобального руху за поліпшення якості. Відомі компанії вже давно застосовують підхід до все-

бічного управління якістю, який включає поліпшення якості продукції та процесів її виготовлення на всіх етапах виробництва. В світі авторитетними інституціями присуджується ціла низка премій в сфері якості.

Найбільш відомими та важливими міжнародними нагородами в сфері якості є: Європейська премія якості (EQA), заснована в 1992 році Європейським фондом управління якістю (EFQM), яка є найпрестижнішою нагородою в Європі за успіхи в бізнесі. Мета Фонду — зміцнення конкурентоспроможності європейських організацій шляхом вдосконалення їх підходів до управління та підвищення якості процесів виробництва продукції і надання послуг. Європейська премія якості присуджується організаціям у таких категоріях: великі організації та бізнес-підрозділи; виробничі підрозділи; некомерційні організації; малі та середні підприємства. Для отримання нагороди кандидати повинні продемонструвати комплексне управління якістю за останні кілька років [7].

Премія Демінга (DP). У 1951 році Союз вчених та інженерів Японії (JUSE) заснував престижну щорічну нагороду. Мета премії Демінга — поширення принципів безперервного вдосконалення, заснованих на філософії загального управління якістю (TQM). Щорічно експерти премії Демінга оцінюють, наскільки успішно компанії впровадили принципи і методи управління якістю, оцінюючи діяльність із забезпечення якості з використанням статистичних методів контролю якості та "кола якості" шляхом створення внутрішньої системи регулюючого контролю. Вони також оцінюють такі результати, як поліпшення якості продукції та послуг, підвищення продуктивності, скорочення витрат, зростання продажів і прибутку. Сьогодні Японський комітет премії Демінга присуджує п'ять таких премій: великим компаніям за видатні досягнення в реалізації систем якості з використанням статистичних методів; малим компаніям; відділам і офісам; іноземним компаніям; премія Демінга для окремих осіб і груп, яка присуджується особам, які зробили видатний внесок у вивчення і поширення систем якості а також у вивчення і поширення статистичних методів для систем якості [7].

Національна премія імені Малкольма Болдріджа за якість. Премія заснована 20 серпня 1987 року президентом Рональдом Рейганом і носить ім'я міністра торгівлі США. Мета цієї премії полягала в підвищенні важливості якості в діяльності американських компаній. Основ-

ними критеріями для отримання премії Болдриджа є задоволеність клієнтів, успіх у бізнесі, конкурентоспроможність, збільшення продажів і прибутковості, а також відповідність вимогам міжнародних стандартів серії ISO 9000. Після сертифікації компанія отримує право бути номінованою на премію Болдриджа. З 1988 року премія Болдриджа щорічно присуджується в трьох основних категоріях: виробничі компанії; сервісні компанії; і малі компанії з чисельністю співробітників не більше 500 осіб — як виробничі, так і сервісні. У 1999 році до цих трьох основних категорій була додана категорія некомерційного сектора: освіта та охорона здоров'я. Кандидати на отримання премії М. Болдриджа оцінюються за сімома критеріями: "лідерство", "інформація та аналіз", "стратегія планування якості", "людські ресурси", "довіра як товар або послуга", "якість результатів", "орієнтація на клієнтів та задоволення їх потреб і очікувань" [7].

Велике значення в забезпеченні якості товарів мають міжнародні організації. Міжнародні організації розробляють стандарти та створюють системи сертифікації, підтримують процес стандартизації та сертифікації, зосереджуючись на якості продукції та гарантуючи, що товари є безпечними, надійними та відповідають вимогам ринку.

Найважливішими міжнародними організаціями в сфері визначення та забезпечення та є наступні:

Міжнародна організація зі стандартизації (ISO). Міжнародна організація зі стандартизації (ISO) є провідною та найвідомішою міжнародною організацією в цій галузі. Це незалежна неурядова організація, яка об'єднує експертів із 172 країн для обміну знаннями та розробки міжнародних стандартів на добровільній, консенсусній та багатосторонній основі. Стандарти ISO містять специфікації, що гарантують якість, безпеку та ефективність продуктів, послуг і систем. Вони об'єднують подібні еталонні цінності різних країн і секторів, що сприяє зміцненню довіри та полегшує міжнародну торгівлю. Стандарт ISO 9001 визначає вимоги до системи управління якістю (QMS), яку організації використовують для підтвердження своєї здатності постійно надавати продукти та послуги, що відповідають вимогам клієнтів та нормативним вимогам [8].

Міжнародний форум з акредитації (IAF) — це глобальний альянс органів з акредитації та інших сторін, зацікавлених в оцінці відповідності якості товарів відповідним сертифікатам. Основною метою цієї організації є забезпечен-

ня надійності сертифікатів, таких як ISO 9001, та розробка єдиної глобальної програми для зменшення ризиків, з якими стикаються підприємства та споживачі, шляхом забезпечення визнання громадськістю сертифікатів, таких як ISO 9001 [9].

Міжнародна електротехнічна комісія (IEC) — це глобальна організація, яка розробляє та поширює міжнародні стандарти для всіх електричних, електронних та пов'язаних з ними технологій. Ця організація часто співпрацює з ISO для розробки різних стандартів [10].

Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO) розробляє керівні принципи та стандарти щодо якості та безпеки ліків, вакцин та інших медичних технологій, особливо в фармацевтичному секторі. Якість вакцини визначає її здатність забезпечувати ефективний захист від певної хвороби, що перевіряється відповідно до стандартів Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ). На якість також впливають належні методи зберігання та транспортування, дотримання графіка вакцинації, фізичні особливості та стан здоров'я людини. Ці методи також визначаються Всесвітньою організацією охорони здоров'я [11]. На зростання важливості ланцюгів постачання в забезпеченні якості товару наголошувала Веретін Л. За її думкою "В умовах зростаючої складності глобальних ланцюгів постачання... і підвищених вимог до якості продукції, збереження її властивостей на всіх етапах транспортування і зберігання перетворюється на стратегічний виклик для бізнесу. Особливо актуальним є це питання для товарів, чутливих до температурного режиму, вологості, вібраційних навантажень чи часу зберігання - таких як харчова, фармацевтична, косметична продукція, електроніка та інші високотехнологічні вироби" [5].

Міжнародна рада з координації технічних вимог до лікарських засобів для людини (ICH) об'єднує регуляторні органи та фармацевтичну промисловість для розробки узгоджених технічних керівних принципів щодо розробки та реєстрації лікарських засобів, тим самим забезпечуючи високу якість лікарських засобів [12].

Організація з промислового розвитку ООН (UNIDO) співпрацює з країнами, що розвиваються, з метою поліпшення їх промислової інфраструктури та підвищення їх конкурентоспроможності на ринку шляхом дотримання міжнародних стандартів та технічних регламентів. Вона підтримує сталий промисловий розвиток країн-членів, надаючи технічну допо-

могу, проводячи аналіз політики, встановлюючи стандарти та сприяючи партнерству з метою передачі знань і технологій. Його основною метою є прискорення індустріалізації шляхом надання пріоритету інклюзивному, сталому розвитку, особливо в країнах, що розвиваються. UNIDO також підтримує процес відновлення України, зосереджуючись на впровадженні "зелених" стандартів відновлення та сприяючи впровадженню енергоефективних технологій і систем енергоменеджменту [13].

Американська асоціація якості (ASQ) [14] та Європейська організація якості (EOQ) [15] — це дві авторитетні некомерційні професійні організації, які працюють над просуванням принципів та практик забезпечення якості на регіональному та глобальному рівнях за допомогою своїх широких мереж та ресурсів професійного розвитку.

ВИСНОВКИ

Поняття якості включає надійність та простоту використання та обслуговування, точність виготовлення, а також інші цінні характеристики. Хоча окремі з цих характеристик можна об'єктивно виміряти, з маркетингової точки зору якість слід оцінювати на основі очікувань та уявлень клієнтів. Компанії обирають рівень якості, який відповідає потребам цільового ринку та рівню якості продуктів конкурентів.

У відповідності до Декрету Кабінету Міністрів України від 08.04.1993 № 30-93 "Про державний нагляд за додержанням стандартів, норм і правил та відповідальність за їх порушення" якість продукції це "сукупність властивостей, які відображають безпеку, новизну, довговічність, надійність, економічність, ергономічність, естетичність, екологічність продукції тощо, які надають їй здатність задовольняти споживача відповідно до її призначення". Це визначення повною мірою застосовується для визначення якості товарів. При цьому в процесі вибору товару споживач ще орієнтується на конкурентну ситуацію в певній групі товарів.

Відомі компанії вже давно застосовують підхід до всебічного управління якістю, який включає поліпшення якості продукції та процесів її виготовлення на всіх етапах виробництва. В світі авторитетними інституціями присуджується ціла низка премій в сфері якості. Найбільш відомими та важливими міжнародними нагородами є: Європейська премія якості (EQA), заснована в 1992 році Європейським фондом управління якістю (EFQM), Премія

Демінга (DP), що засновано у 1951 році Союзом вчених та інженерів Японії (JUSE), Національна премія імені Малкольма Болдріджа за якість, що заснована 20 серпня 1987 року президентом Рональдом Рейганом і носить ім'я міністра торгівлі США.

Найважливішими міжнародними організаціями в сфері визначення та забезпечення та є наступні: Міжнародна організація зі стандартизації (ISO), Міжнародний форум з акредитації (IAF), Міжнародна електротехнічна комісія (IEC), Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO), Міжнародна рада з координації технічних вимог до лікарських засобів для людини (ICH), Організація з промислового розвитку ООН (UNIDO), Американська асоціація якості (ASQ) та Європейська організація якості (EOQ).

Література:

1. Декрет Кабінету Міністрів України від 08.04.1993 № 30-93 "Про державний нагляд за додержанням стандартів, норм і правил та відповідальність за їх порушення". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/30-93#Text> (дата звернення: 21.11.2025 р.).

2. Законі України "Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2735-17#Text> (дата звернення: 21.11.2025 р.).

3. Економіка гостинності: понятійно-термінологічний словник / Сазонець О.М., Тесленко Т.В., Гакова М.В., Лучанська Ю.Г. Київ, "Каврела". 2024. 163 с.

4. Сенік Ю. І. Поняття "якості продукції" як ключового елементу її конкурентоздатності на ринку. Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 19. С. 78—84.

5. Веретін А.С., Балдич Л.В. Інфраструктурні рішення для збереження якості продукції у ланцюгу постачання товарів. Ефективна економіка № 5 URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/6531/6622> (дата звернення: 21.11.2025 р.).

6. Лаврук В.В., Недашківський В.М., Присяжнюк Н.М., Роль Н.В., Федорук Н.М. Якість продуктів харчування, як складова продовольчої безпеки країни Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 18. С. 16—22.

7. Міжнародні премії якості. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/1457/mizhnarodni-premii-yakosti> (дата звернення: 21.11.2025 р.).

8. ISO. Офіційний сайт. URL: <https://www.iso.org/ru/home.html> (дата звернення: 21.11.2025 р.).

9. IAF. Офіційний сайт. URL: <https://iaf.nu/en/home/> (дата звернення: 21.11.2025 р.).

10. Міжнародна електротехнічна комісія (IEC). Офіційний сайт. URL: <https://www.iec.ch/homepage> (дата звернення: 21.11.2025 р.).

11. World Health Organization (WHO). Офіційний сайт. URL: <https://www.who.int/ukraine/uk/publications/9789241516822> (дата звернення: 21.11.2025 р.).

12. The International Council for Harmonisation of Technical Requirements for Pharmaceuticals for Human Use (ICH). Офіційний сайт. URL: <https://www.dec.gov.ua/materials/ich/?role=ua> (дата звернення: 21.11.2025 р.).

13. United Nations Industrial Development Organization. Офіційний сайт. URL: . (дата звернення: 21.11.2025 р.).

14. American Society for Quality (ASQ). Офіційний сайт. URL: https://asq.org/?srsltid=AfmBOortUSitSWkxv6k06yo2xCT1JqwcK5qaPrF59-_AogwxMJ18g-6A (дата звернення: 21.11.2025 р.).

15. European Organization for Quality. Офіційний сайт. URL: <https://eoq.org/home/>. (дата звернення: 21.11.2025 р.).

References:

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (1993), Decree "On state supervision over compliance with standards, norms and rules and liability for their violation", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/30-93#Text> (Accessed 21.11.2025).

2. Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The Law of Ukraine "On State Market Supervision and Control of Non-Food Products", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2735-17#Text> (Accessed 21.11.2025).

3. Sazonets', O.M. Teslenko, T.V. Hako-va, M.V. and Luchans'ka, Yu.H. (2024), *Ekonomika hostynnosti: poniatijno-terminologichnyj slovnyk* [Hospitality Economics: Conceptual and Terminological Dictionary], Karavella, Kyiv, Ukraine.

4. Senyk, Yu. I. (2023), "The concept of "product quality" as a key element of its competitiveness on the market", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 19, pp. 78—84.

5. Veretin, L.S. and Baldych, L.V. (2025), "Infrastructural solutions for maintaining product quality in the supply chain of goods", *Efektivna ekonomika*, vol. 5, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/6531/6622> (Accessed 21.11.2025).

6. Lavruk, V.V., Nedashkivs'kyj, V.M., Prysiazhniuk, N.M., Rol', N.V. and Fedoruk, N.M. (2024), "Food quality as a component of the

country's food security", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 18, pp. 16—22.

7. Pharm Encyclopedia (2025), "International quality awards", available at: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/1457/mizhnarodni-premii-yakosti> (Accessed 21.11.2025).

8. ISO (2025), available at: <https://www.iso.org/ru/home.html> (Accessed 21.11.2025).

9. IAF (2025), available at <https://iaf.nu/en/home/>: (Accessed 21.11.2025).

10. Mizhnarodna elektrotekhnichna komisiia (IEC) (2025), available at: <https://www.iec.ch/homepage> (Accessed 21.11.2025).

11. World Health Organization (WHO) (2025), available at: <https://www.who.int/ukraine/uk/publications/9789241516822> (Accessed 21.11.2025).

12. The International Council for Harmonisation of Technical Requirements for Pharmaceuticals for Human Use (ICH) (2025), available at: <https://www.dec.gov.ua/materials/ich/?role=ua> (Accessed 21.11.2025).

13. United Nations Industrial Development Organization (2025), available at: <https://www.unido.org/> (Accessed 21.11.2025).

14. American Society for Quality (ASQ) (2025), available at: https://asq.org/?srsltid=AfmBOortUSitSWkxv6k06yo2xCT1JqwcK5qaPrF59-_AogwxMJ18g-6A (Accessed 21.11.2025).

15. European Organization for Quality (2025), available at: <https://eoq.org/home/>. (Accessed 21.11.2025).

Стаття надійшла до редакції 25.11.2025 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвитку

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663